

Warszawa, 17-08-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Sylvia Gregorczyk-Abram

IV.7021.65.2016.MO

Pan Marcin Kierwiński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji
kontakt@mswia.gov.pl
/MSWIA/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze!

Pragnę powrócić do sygnalizowanej już uprzednio sprawy dotyczącej możliwości wystąpienia z wnioskiem o wydanie dowodu osobistego dziecka przez rodzica pozbawionego władzy rodzicielskiej lub którego władza została ograniczona. W tej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał się już do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji pismami z dnia 18 kwietnia 2016 r., 30 sierpnia 2024 r. i 12 listopada 2024 r. Z uwagi na wciąż kierowane do Rzecznika Praw Obywatelskich wnioski w tym zakresie, należy uznać, że problem ten pozostaje aktualny.

W świetle art. 25 ust. 2 ustawy z 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych¹ w imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego wnioski o wydanie dowodu osobistego składa jedno z rodziców, opiekun lub kurator. Natomiast z art. 30 ust. 2 ustawy wynika, że dowód osobisty osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych odbiera rodzic albo opiekun, a w przypadku osoby posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych – osoba ubiegająca się o

¹ Dz. U. z 2025 r., poz. 1753, dalej: ustawa.

wydanie dowodu osobistego, rodzic albo kurator. Oznacza to, że w przypadku osoby małoletniej dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Brzmienie powyżej wskazanych przepisów w praktyce może oznaczać, że z wnioskiem o wydanie dowodu osobistego dla dziecka może wystąpić rodzic, który jest pozbawiony władzy rodzicielskiej bądź jego władza w tym zakresie została ograniczona. Podobna sytuacja ma miejsce, jeśli chodzi o odbiór dowodu osobistego. Nawet bowiem, gdy wniosek zostanie złożony przez rodzica dysponującego pełnią władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, to dowód może fizycznie odebrać rodzic z ograniczoną władzą rodzicielską bądź jej pozbawiony. Właściwy organ gminy nie ma żadnych podstaw do żądania od składającego wniosek rodzica jakiegokolwiek dokumentu uprawniającego go do występowania w imieniu dziecka o wydanie dowodu ani także do odmowy wydania takiego dowodu. Należy również zauważyć, że sam wniosek o złożenie dowodu osobistego nie zawiera konieczności zawarcia oświadczenia o posiadaniu pełnej władzy rodzicielskiej wobec dziecka.

W ostatnim piśmie, które wpłynęło do Biura Rzecznika dnia 18 listopada 2024 r., nr BMP.0790.1.5.2024(16) Ministerstwo podniosło argument, że: „zgodnie z art. 28 pkt 12 ustawy o dowodach osobistych wniosek o wydanie dowodu osobistego zawiera oświadczenie o prawdziwości danych, o których mowa w pkt 1–9, oraz klauzulę o treści: Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Jednocześnie art. 28a ww. ustawy stanowi, że oświadczenie, o którym mowa w art. 28 pkt 12, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Klauzula wskazana w art. 28 pkt 12, zastępuje pouczenie organu uprawnionego do odebrania oświadczenia o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Wobec powyższego rodzic, który orzeczeniem właściwego sądu jest pozbawiony władzy rodzicielskiej lub ma tę władzę ograniczoną w taki sposób, że nie ma prawa ubiegać się o dowód osobisty dla dziecka, a mimo to składa stosowny wniosek, narusza przepisy prawa i może z tego tytułu ponieść odpowiedzialność karną.” Należy jednak zauważyć, że wskazany przez Ministerstwo rygor dotyczy wyłącznie punktów 1–9 art. 28 ustawy o dowodach osobistych, czyli dotyczących wyłącznie danych dziecka oraz wskazania powodu ubiegania się o wydanie dowodu osobistego. Rygor ten nie obejmuje oświadczenia w przedmiocie posiadania pełnej władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Skutkiem tego rodzic dysponujący pełnią władzy rodzicielskiej może nie mieć świadomości, że wniosek o wydanie dowodu osobistego został przez drugiego rodzica złożony i dowód taki został mu wydany. W sytuacji istniejącego konfliktu pomiędzy

rodzicami dziecka, taka sytuacja może budzić u rodzica pierwszoplanowego uzasadnione obawy co do intencji drugiego rodzica (np. ryzyko uprowadzenia dziecka za granicę, bądź podejmowania innych czynności bez uzgodnienia z drugim rodzicem, wymagających okazania dowodu osobistego dziecka).

W przytoczonym powyżej piśmie z dnia 18 listopada 2024 r., Ministerstwo podzieliło przy tym pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich, że dopisanie do treści art. 25 ust. 2, art. 30 ust. 2 (a także do art. 47 ust. 4) ustawy po słowie „rodzic” wyrazów „niepozbawiony władzy rodzicielskiej” czy „dysponujący pełnią władzy rodzicielskiej” nie byłoby działaniem prawidłowym. Przytoczono również pogląd Ministerstwa Sprawiedliwości, zgodnie z którym konieczne jest wprowadzenie takiej zmiany, która jednoznacznie będzie odnosiła się do przedstawicielstwa ustawowego rodziców i zakresu ich reprezentacji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, mając na uwadze stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministra Sprawiedliwości, uznało za konieczne podjęcie prac legislacyjnych, których celem będzie zwiększenie bezpieczeństwa wydawania dowodów osobistych dla dzieci.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji (druk 2645)², który obejmuje również zmiany w ustawie o dowodach osobistych. W projekcie tym co do art. 25 ust. 2 ustawy proponuje się brzmienie: „[w] imieniu osoby, która nie ukończyła 18 roku życia wniosek o wydanie dowodu osobistego składa jedno z rodziców lub opiekun”. Zaś art. 30 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „[d]owód osobisty osoby, która nie ukończyła 18 roku życia odbiera rodzic albo opiekun. (...) Dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego.”

Niestety, projektowane zapisy nie uwzględniły postulowanych przez Rzecznika zmian wskazanych w kierowanych do Pana Ministra wystąpieniach.

Jednocześnie, opublikowany w 2026 r. przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji projekt ustawy o zmianie ustaw w celu optymalizacji niektórych procesów w zakresie spraw obywatelskich³ także wprowadza istotne zmiany w ustawie o dowodach osobistych. W projekcie tym art. 25 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „[w] imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych wniosek o wydanie dowodu osobistego

² Projekt ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji, dostęp: <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-0610-73-26>.

³ Projekt ustawy o zmianie ustaw w celu optymalizacji niektórych procesów w zakresie spraw obywatelskich, numer z wykazu: UD 329, dostęp: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12407104/katalog/13186901#13186901>.

składa jedno z rodziców posiadające władzę rodzicielską, która nie została ograniczona w sposób uniemożliwiający złożenie tego wniosku, albo opiekun lub kurator, przedkładając wydane przez sąd dokumenty potwierdzające uprawnienie do złożenia takiego wniosku.”. Natomiast, art. 30 ust. 2 otrzymał brzmienie: „[d]owód osobisty osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych odbiera rodzic, jeżeli dziecko pozostaje pod jego władzą rodzicielską, która nie została ograniczona w sposób uniemożliwiający odbiór tego dokumentu, opiekun albo kurator. Dowód osobisty osoby posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych może także odebrać osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w art. 25 ust. 3. Dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego.”

Dodatkowo projekt ten przewiduje wprowadzenie konieczności złożenia przez rodzica oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, zgodnie z którym rodzic oświadcza, że dziecko pozostaje pod jego władzą rodzicielską, która nie została ograniczona w sposób uniemożliwiający złożenie tego wniosku (projektowany art. 28 pkt 12a ustawy). Analogiczny obowiązek przewidziano w stosunku do czynności odbioru dowodu osobistego przez rodzica (projektowany art. 31 ust. 2 pkt 11 ustawy).

Pomimo, że oba projekty odnoszą się do różnych zagadnień i zmierzają do realizacji odmiennych celów, powstaje wątpliwość co do wzajemnej relacji proponowanych w nich zmian. Projekty te przewidują bowiem ingerencję w tę samą ustawę, czyniąc to niezależnie od siebie i bez uwzględnienia rozwiązań przewidzianych w drugim projekcie.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o poinformowanie o aktualnym stanie prac nad projektem ustawy o zmianie ustaw w celu optymalizacji niektórych procesów w zakresie spraw obywatelskich, jak również o rozważenie wzajemnej relacji pomiędzy propozycjami zmian do ustawy o dowodach osobistych, zawartymi w projekcie tej ustawy oraz w projekcie ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji.

Z poważaniem

Sylwia Gregorczyk-Abram

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości

- 1) Waldemar Żurek – Minister Sprawiedliwości.